

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 3 (946) 20 СТУДЗЕНЯ 2010 г.

Беларускі гуманітарны ліцэй імя Якуба Коласа святкуе 20-годдзе

Беларускі гуманітарны ліцэй імя Якуба Коласа святкуе 20-годдзе.

Рашэнне аб стварэнні беларускамоўнага гуманітарнага ліцэя было прынята 15 студзеня 1990 года на паседжанні рады «Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны» Савецкага раёна Менска пад старшынствам Алега Трушава.

У 2003 годзе па загадзе Міністэрства адукацыі Беларускі гуманітарны ліцэй імя Якуба Коласа быў зачынены, і ад тых часоў працуе у паў-падпольных умовах.

Як паведаміў нязменны кіраўнік ліцэя Уладзімір Колас, за час дзеянасці гэтай навучальнай установы яго скончылі каля 700 чалавек.

Паводле яго словаў, выпускнікі ліцэя сталі моладзеўымі лідэрамі, грамадскімі дзеячамі, бізнесуцамі, навукоўцамі і выкладчыкамі, акцёрамі і музыкамі, журналістамі і літараторамі.

Як лічыць Колас, выпускнікі ліцэя «адрозніваюцца цвёрдымі ведамі, незалежнымі крытычнымі мысленнем і ўмением аргументавана аперацівнай інфармацый». Пра гэта, паводле яго словаў,

Нязменны кіраўнік Беларускага гуманітарнага ліцэя імя Якуба Коласа, сябар Рады ТБМ Уладзімір Колас

дле яго словаў, сведчаць і даклады навучэнцаў на навуковай канферэнцыі, якая адбылася 12 студзеня і была прымеркаваная да 20-годдзя ліцэя.

- Ад самага пачатку ён стаў альтэрнатывай той другаснай ролі, якая адвоздзіца беларускай мове і нацыянальнай самаідэнтыфікацыі ў дзяржаўнай сістэме сярэдняй адукацыі, - падкрэсліў Колас.

Паводле яго словаў, за 20 годоў установа прыйшла шлях ад нядзельнай навучальнай установы пазакласнага тыпу да Нацыянальнага дзяржаўнага гуманітарнага ліцэя імя Якуба Коласа Міністэрства адукацыі.

Як адзначыў Колас, ліцэй з філіямі ва ўсіх абласцях краіны стаў пілотнай школай па выпрацоўцы канцепцыі нацыянальнай адукацыі, у рамках якой быў ство-

раны больш за 50 навучальных праграм, а таксама шэраг падручнікаў.

- Нягледзячы на высокі ўзровень навучання і выхавання, у 2003 годзе ўлады пазбавілі навучальную ўстанову афіцыйнага статусу, і яна вярнулася да формы грамадскай структуры, захаваўшы калектыву выкладчыкаў, сярод якіх вядомыя навукоўцы, літаратары і перакладчыкі, - сказаў Колас.

Нягледзячы на вымушаную апазіцыю да сістэмы адукацыі, у шэрагу краін Еўропы менавіта беларускі гуманітарны ліцэй прадстаўлены як адзіная недзяржаўная ўстанова з навучаннем на роднай мове. Гэта адна з прычын, чаму выпускнікі ліцэя маюць магчымасць працягваць навучанне практична па ўсім свеце.

Наши. кар.

125 гадоў з дня нараджэння Юрыя Тарыча

ТАРЫЧ (сапр. Аліксей) Юрый Віктаравіч [12 (24). 1.1885, Палацк - 21.2. 1967], беларускі кінарэжысёр, сцэнарыст, заснавальнік бел. маст. кінематографіі. Засл. дз. маст. РСФСР (1935). У 1903-04 вучыўся ў Маск. універс. У 1904-05 санітар-добраахвотнік у дзеяйнай арміі на маньчжурскім фронце. У 1905 арыштаваны і сасланы ў Сібір як член Варшаўскай вайскова-рэзв. групы РСДРП. Выступаў як акцёр драм. тэатраў у правінцыі (1907—14) і ў Маскве (1918—24). Адзін з кіраўнікоў Курсанцага тэатра ў Маск. Крамлі, дзе паставіў і першы на прафес. сцэне сыграў ролю У. І. Леніна ў п'есе-хроніцы «Пагібель самадзяржава» (1924). З 1914 працаў у кіно эпізадычна як сцэнарыст (у 1919 як акцёр), з 1923 пастаняна, з 1925 і як рэжысёр. Паставіў адзін з лепшых сав. гіст. фільмаў 1920-х г. «Крылы халапа» (сцэн. з К. Шыльдкремтам і В. Шклousкім, суржы-сэрг. Л. Леанідаў, 1926). У 1943—45 маст. кіраўнік кінастудыі «Манголкіно» [маст. кіраўнік

стужак — хранік.-документ. «Надом», дакумент.-маст. «Маніголь», маст. «Цокту-Тайжды» («Стэпавыя віязі»)]. З 1945 на кінастудыі «Савецкая Беларусь». Т.-рэжысёр героя-рамантычнага кірунку, з яго творчасцю звязана фармаванне ідэйна-маст. прынцыпаў развіція кінастасці рэспублікі. Стварыў першы бел. маст. фільм «Лясная быль» (1926) паводле аповесці М. Чарота «Свінапас» (сцэн. з М. Чаротам). У кінастудыі выскажыўся падзяліўся з строгай дакументальнасцю; у адным з эпізодаў фільма зняліся кіраўнікі маладой бел. рэспублікі І. Адамовіч, В. Г. Кнорын, А. Р. Чарвякоў. З эпічным размахам быў ўзноўлены эпізоды Грамадз. вайны на Беларусі і ў гіст.-рэзв. фільме «Адзінаццатага ліпеня» (1938, сцэн. з А. Зяновінам). У 1930 Т. зняў 1-ю бел. гукаўную кінапраграму «Пераварот», паставіў фільм-памфлет «Няяўісць» (на ўласным сцэнары). Проблемам сучаснасці прысвечаны фільмы Т. «Да заўтра» (1929, сцэн. з І. Баха-

рам. пра рэзв. барацьбу моладзі Зах. Беларусі), «Вышыня 88,5» (1932, агітпрэфільм на ваен. тэму) і «Шлях карабля» (1935). У Айч. вайну на Цэнтр. аўтаднай кінастудыі ў Алматы з У. Корш-Сабліным стварыў кіназорнік «Беларускія навельы» (1942, наўела «На кліч маци»). У пач. 1950-х г. на кінастудыі «Беларусьфільм» паставіў некалькі дакумент. фільмаў, у т. л. «Народны паэт» (1952), маст. кіраўнік кінафільма маладых кінематографісту «Апавяданні пра юнага» (1961).

70 гадоў Леаніду Дайнеку

ДАЙНЕКА Леанід Мартынавіч (н. 28.1.1940, в. Змітраўка 2-я Кліачўская р-на Магілёўскай вобл.), бел. пісьменнік. Скончыў БДУ (1967). Працаўштабаў на будоўлях, на Ніжнетагільскім металургічным камбінаце, на Віцебскай студыі тэлебачання, Бел. тэлебачанні. У 1972—

89 адказны сакратар час. «Маладосць». З 1989 у выд-ве «Мастацкая літаратура». Друкуеца з 1961. Аўтар зб-каў вершаў, у якіх услаўленне роднай зямлі і чалавека працы, роздум над гадамі вайны, маленства, жыццём вёскі («Галасы», 1969, «Бераг чакання», 1972, «Мая вясна саракавая», 1979, «Вечнае імгненне», 1985), зб. апавяданняў «Бацькава крыніца» (1976). Раманная дылогія «Людзі і маланкі» (1977) і «Запомні сябе маладымі» (1979) раскрывае складаныя падзеі рэвалюцыі, грамадз. вайны, барацьбы з акупантамі, станаўлення бел. дзяржаўнасці ў 1917—19. Тэму горада асэнсуювае ў рамане «Футбол на замініраваным полі» (1987).

Барацьбу народа з крыжакамі ў 12 ст. паказаў у гіст. рамане «Меч князя Вялкі» (1987, Літ. прэмія СП Беларусі імя І. Мележа 1987). Славуты полацкі князь Усяслав Чарадзі — герой гіст. рамана «След ваўкалака» (1988, разам з папярэднім раманам Дзярж. прэмія Беларусі імя К. Каліноўскага 1990). Ранні этап станаўлення стараж. бел.-літ. дзяржавы — ВКЛ — адлюстроўваў у гіст. рамане «Жалезныя жалуды» (1990). Аўтар фантаст. рамана «Чалавек з брыльянтавымі срэцамі» (1992). Некат. вершы Д. пакладзены на музыку.

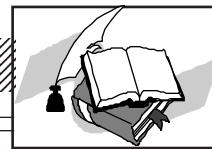
29 студзеня 2010 г.

Творчая вечарына Леаніда Дайнекі з нагоды 70-гадовага юбілею пісьменніка.
У імпрэзе бяруць удзел: Уладзімір Дамашэвіч, Васіль Зуёнак, Сяргей Законнікаў, Дзмітрый Бугаёў, Леанід Дранько-Майсюк, Але́с Пашкевіч.
Уздымаць светлачкі настрой гасцям і юбіляру падчас вечарыны будуць:
Зміцер Вайчукоўскі, Але́с Камоцкі, Эдуард Акулін, Кастусь Герашчанка,
Тацяяна Беланага, а таксама гурт «Стары Ольса» і Беларускі дзяржаўны ансамбль народнай музыкі «Свята». Вядоўцы вечарыны — Эдуард Акулін.
Чыроўны Касцёл. Пачатак — у 18 гадзін. Уваход волны.

ISSN 2073-7033

9 772073 703003 >

Шаноўная рэдакцыя!

**Цяч з параненых
магутных хвой."**

На гэтую тэму былі артыкулы ў "Звяздзе", дзе 31 кастрычніка апублікаваны фотадымакі магілы, падпісаны "Магіла бабулі Караткевіча Ганны Грынкевіч", а зараз сцвярджаецца, што магіла бабулі Ганны не захавалася. Было і паведамленне на сайце "Радыё "Свабода", у якім пісала ся, што радкі, высечаныя на помніку, прысвачаны Л. А. Барысевіч (прауда, у час напісання паэмы Л. А. Барысевіч была ў яшчэ жывая).

Мне здаецца, людзі павінны разумець, што паміж усталяваннем помніка Гервасію Выліваху, шыльды на даме, перайменаваннем вуліцы і усталяваннем помніка ў маґілах сваякоў вялікай розніцы. Да таго ж, Л. А. Барысевіч была не бабуляй Ул. Караткевіча, а

другой жонкай яго дзеда. Нават калі пісьменнікі гасціваю ў іх хаце, імогіць це за бабулю, пісаць на помніку: "Бабуля пісьменніка Уладзіміра Караткевіча" недаречна.

Кожны чалавек пражывае сваё ўласнае жыццё і варты свайго крыжка (помніка, падпісу, памяці) тут ужо як лічыць яго блізкія). Заўважу, што на помніках маці, бацьку, жонкі, сястры і іншым родным Ул. Караткевіча надпісаў, ўдакладняючых ступень свяяцтва, німа. Таксама, як і на помніках бабулям іншых пісьменнікаў, мастакоў, гісторычных дзеячаў і інш.

На жаль, жаданне ўшанавання памяці іншым разам пераходзіць мяжу здаровага сэнсу і маральнай адказнасці.

3 павагай,
Алена Сінькевич,
племяніца Ул. Караткевіча.
14.01.2010 г.

У газеце "Наша слова" ад 30 снежня 2009 г. быў на друкаваны артыкул "У Рагачове адкрыты помнік бабулю Караткевічу", падпісаны "Наш кар.", у якім "сакратарыят ТБМ выказвае ўшчырую падзяку і сябру ТБМ Глебу Ладзенку за ўдзельную пазіцыю ў пытанні ўшанавання паміці пра Уладзіміра Караткевіча, пра ўсіх іх, што з'ішлі звязаны". На ўсталяваным надмагільным помніку надпіс:

**"Бабуля пісьменніка
Уладзіміра Караткевіча
Барысевіч Людміла
Антонаўна (1873-1963)",**
а таксама радкі з паэмы Ул. Караткевіча "Зямля дзядоў":
**"Непадалёк
ад ледзь жывой капліцы,
Над бабчынай
магілаю старой,
Як слёзы залацістыя,
жывіца**

Навіны кніжнага свету

Пакутніцкі крыж Мельнікаў

Мікалай Мельнікаў. Імя гэтага многім вядома на Гарадзеншчыне. Найперш заўсятарам беларускага слова, выхаванцам Гарадзенскага ўніверсітета імя Янкі Купалы, у якім вучыліся ў Мікалая Аляксандравіч іншыя дзеячы.

Нядына больш бізіката пазнаёміўся з Мікалаем Мельнікаўым і я, лідзянін. Дзякуючы ягонаі книзе "Радавод", дасланай аўтарам на мой адрас. Сама гэта книга раскрывае тэму неўзікага, але багатага на трагічныя падзеі і такія ж чалавечыя ёсці твору. Перад чытаем падзеі гісторыя роду працавітых сялян некалькіх пакаленняў і хутара Брады Чавускага раёна, што на Маргіліўшчыне.

З любою ўвядзенай чалавечынай піша аўтар пра Восіпа Мельнікава і сваіго дзеда, Галаву

таць, а як было перажыць?! І сталым людзям іх дзесям. У ліку маладетніх пакутнікаў знаходзіўся і Мікола - любы ўнук Восіпа, які, дасягнуўшы шаноўнага ўзросту, пінапісаў зданную кніжку-споведзь.

Варта хоць кратка скажаць чытаку пра сям'ю Мельнікаўых. Усе яны, ад старога да малога, вызначаліся праца-вітасцю, пашанай да людзей, любоюю да роднай зямлі. З любасцю і павядамленіем пра побыт хутаран, іх вернасць народным традыцыям. Так, калі трэба было даць параду або адвесці чалавека ад глупства, здзед Восіп знаходзіў належную прымаўку.

Кожная з іх дыхала народнай мудрасцю, падштурхоўвала да разуму, словам, вучыла..

Вось некалькі прыка-

біна, буслы іншыя пітушки, як і розныя кветкі, пагодзілі жыццё хутара. Сугучна ім вялася паміж сямейнікамі і размова. У зваротах аднаго да другога чуліся слова: "Голубе", "родненкі-каханенкі", "анёлачак мой", "сёстрычка", "браток" ... усё гэта яднала чалавечыя душы. Навек у сэрца аўтара пасяліліся слова дзеда, пачутыя ў валаходскім пагоры:

- Не зікрасце для нас наш белы сад. Не будзе каму напаць коней чыстою водую з калодзежа, павесці іх на начел. Надыдзе вясна, а я не выйду ў поле, каб пасеяць гречку і пшён. А ўзакалосіца пасеяное мною жытъ? А пі з'явіца ў ім валошкі?..

Раней, піша М. Мельнікаў, ён інколі не бачыў, каб дзед плакаў. А пасля гэтых слоў з яго вачей паліліся слёзы. Тады ўнук прытуліўся да дзеда і заплаکаў разам з ім.

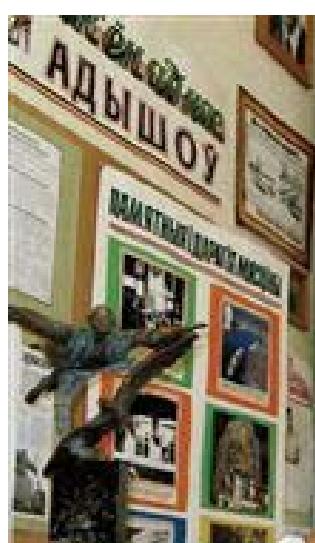
"Радавод" - неўзікай книжка Мікалая Мельнікава. Але колькі ўмязіція яна людскога гора! Пізнейшыя пілітуты! Што ж яшчэ больш горка і баючыя. Гэта праўдзівы апавяданіе з бізантінай сялінскай сям'і, а бізантінай беларускай вёсцы. На жаль, такую трагедыю зведалі многія тысячы гэтынных сем'яў і тысячы

вёсак.

Напрыканцы застаецца скказаць Мікалаю Мельнікаўу "Дзякую" за праўдзівую книжку і падчасова вікападыўшую іздзяліцу ўдзячнасці за стварэнне Гародні грамадскага музея Васіля Быкава, вялікага пісьменніка, які пісаў праўды і спрэвайдлівасці, прарака беларусаў.

Алесь Жалкоўскі.

На здымку: У музеі В. Быкава, на пярэднім плане Мікалай Мельнікаў.

раскулачанай сям'і. У яе складзе, як запісана ў рэпрэсійных дакументах, налічвалася бізантінных члену, а ў чалавека не знаходзілася на ўтрыманні. І вось гэтаі бізантінны праца-вітасці, якія грамадства было накананавана без іншай віны гібелью ў Гулагу ўсіх фальклор вельмі шанаваліся ў сям'і Мельнікаўых.

Быў яшчэ і ю Мельнікаўых кульптураў кветак, кульптуры прыроды. Пралескі з бізантікага лесу, валошки, ляшчына ў

закінчаны. "Паміраць збірайся, а жыць сеі", "Адлені не гнушца калені", "Без гаспадара гумно плача, а без гаспадыні - хата", "Горка часам праца, ды хлеб ад ёе салодкі", "Адалыцца вояку вячэчыя слёзы". Родная мова, беларускі фальклор вельмі шанаваліся ў сям'і Мельнікаўых.

Быў яшчэ і ю Мельнікаўых кульптураў кветак, кульптуры прыроды. Пралескі з бізантікага лесу, валошки, ляшчына ў

Настаўнік і дарадца

25 студзеня 2010 года Лярону Міхайлавічу Анціпенку, журналісту, літаратору і краязнаўцу - 75 гадоў

гэтым майшляху належыць творчасці Лявона Міхайлавіча:

Мне Богу рана спавядца,
Бо мала спраў, а больш надзея.
І можа нават гэта склаца,
Што не памнёжыца падзея.
А пойдзе ладам з ласкі Бога –
Яго штораніцы прасі.
Пакуль не зблізены зямнога,
Цярпіла ты свой крыж няси.
Калі абыдзешся без грэху
У гэтым немачным жыцці,
То адгукнешся ў небе рэхам,
За ім імкніся і ляці.

Ці магчыма, каб гэтыя слова Лявона Міхайлавіча, які ўжо яго творчасць, не закрунула пачуцце чалавека?

Лярон Міхайлавіч Анціпенка па-ранейшаму з'яўляецца майшляху настаўнікам дарадцам. Пад час юбілею жадаю шаноўнаму Лярону Міхайлавічу добра і падарыць яму пісары, прыемных наўянів, асабліва ад дзяцей і пункаў, а таксама асалоды ад творчага настхнення і далейшых піснеках!

Удзячны вам, што не прагнага,
Цярпіла рукапіс чытаці,
Памылкі, сказы выпраўлялі,
І толькі потым прамаўлялі.
Удзячны Вам

за шырасць і праудзівасць,
За слова мудрае, цярлівасць,
За тое, што разглядзелі захапленне,
Да краязнаўства
падтрымалі далучэнне.
Удзячны Вам за добрую наўку,
За тое, што першым падаеце руку,
За асалоду пры размове
І творчасць,
што гучыць на роднай мове.

Ваш вучань **Аляксандар Грудзіна**,
Шклоўская суполка ТБМ.

В. Кустава і А. Вярцінскі наведалі Полаччыну

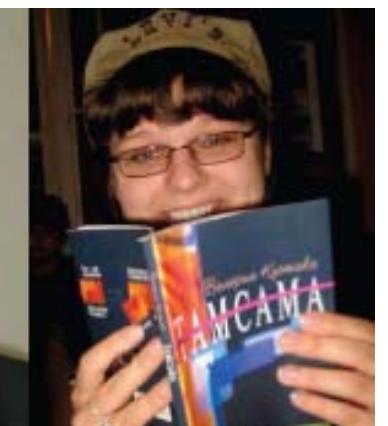
□

Беларускі піаstry Anatol Varytski і Valery Kustava nаведалі Полаччыну па Запрашэнні суполкі "Рубон" Наваполацкай гарадской арганізацыі "Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны" 14 студзеня.

Агулам на трох пімпрэзах, якія прыйшли з Палацкай гарадской гімназіі №2, Наваполацкай гарадской гімназіі №2 і бібліятэцы імя Я. Коласа ў Наваполацку, прысутнічала больш за 250 чалавек.

Дзякуючы суполцы "Рубон" аматары пазіў атрымалі ў падарунак кнігі "Гісторыя Беларусі" і "Гісторыя Беларусі" на беларускай мове. Гэта пісары, якія сапраўды неабыквенные да беларускай культуры і беларускіх піаstry: настаўнікі і вучні, ведалі не толькі гэтыя пісары, але і вершы на памяць. Было вельмі прыjemна выступаць перад старшакласнікамі абедзвюх гімназій і дзяцяліці.

Настава і дарадца

лацку вельмі гасцінныя людзі, якія сапраўды неабыквенные да беларускай культуры і беларускіх піаstry: настаўнікі і вучні, ведалі не толькі гэтыя пісары, але і вершы на памяць. Было вельмі прыjemна выступаць перад старшакласнікамі абедзвюх гімназій і дзяцяліці.

Традыцыйным на ўсіх трох выступах было то, што першым браў слова класік беларускай літаратуры Anatol Varytski, які пасля дасціпінскай гісторыі пісціў на пісары, якія сапраўды неабыквенные да беларускай культуры і беларускіх піаstry: настаўнікі і вучні, ведалі не толькі гэтыя пісары, але і вершы на памяць. Было вельмі прыjemна выступаць перад старшакласнікамі абедзвюх гімназій і дзяцяліці.

Зміцер Шчэрбік.

Пісьменнік, мастак, выдавец

На прэзентацыі новай кнігі прозы Уладзіміра Сіўчыкава "Бювар. Манагог і дыялогі", якая прайшла 22 снежня 2009 года ў новай стацічнай галерэі "Ў" (г. Менск, праспект Незалежнасці, 37а) выступалі найперш "суаўтары" працаік і выдаўца.

Да ягоных слоў ахвотна далучыўся графік, старшыня Саюза беларускіх мастакоў Рыгор Сітніца і выказаў сваё захапленне ад мастацтвазнаўчага эсэ пра Ван Гога "Загадка Вінцэнта".

Паэт і празаік Леанід Дранко-Майсюк засяродзіў

ся.

Паэт, эсэіст, радыёжурналіст, укладальнік найгрунтуюнейшых паэтычных антологій Міхась Скобла прыгадаў канец 80-х гадоў, сумесную вучобу на філалагічным факультэце Белдзяржуніверсітэта, прыход у літаратуру і супольную дзеянасць у складзе грамадска-літаратурнай суполкі "Тутэйшыя", а на заканчэнне падарыў "юбіляру" кнігу сваіх радыёгутараў з прысвячэннем:

*Уладзіміру Сіўчыкаву:
Спалохаеца грын свіны
з прастудаю,
Забудзеца Расея на анилюс
Пасля атак психічных
з "Вольнай студыі"
I кнігазалтау
з "Радыёлы-плюс"!*

Некалькі музычных нумароў выкананаў струнны квартэт у складзе: першая скрыпка Кацярына Пусткі, другая скрыпка – Наста Шабуня, альт – Юля Весялкова і віяланчэль – Аляксандар Іваноў. Яны падарылі прысутным сапраўднае свята і ўзнёслы настрой – выканалі творы Антаніна Дворжака і Вольфганга Амадэя Моцарта.

Сядро прысутных (40-50 чалавек) пераважалі калегі-літаратары і сваякі "імянінніка", журнالісты і студэнты-філолагі.

Маршалкам выступіў сам "імяніннік", а дапамагаў яму мастак Рыгор Сітніца.

На заканчэнне прыхільнікі творчасці Уладзіміра Сіўчыкава змаглі атрымаць дзеяч, перакладчык і мовазнаўц-пайліглот Лявон Барышчэў.

увагу прысутных на неабходнасці для літаратара найперш высокай маральнасці, праанализаваў падарожная нататкі "Мюнхаўзену камень, або Пілігрымка ў Крывіні".

Краязнавец, празаік і перакладчык Анатоль Бутэвіч пажадаў Ул. Сіўчыкаву не толькі творчага, але і вытворчага плёну, выказаў спадзяванне, што неўзабаве пабачыць перакладзены ім мемуарны твор "Багуслаў Радзівіл. Аўтабіографія".

Пра выдавецкі даробак Ул. Сіўчыкава — дырэктара выдавецтва "Радыёлы-плюс", ахвотна расказаў адзін з яго актыўных аўтараў, знакаміты літаратуразнавец і педагог, грамадскі і палітычны дзеяч, перакладчык і мовазнаўц-пайліглот Лявон Барышчэў-

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—